

Sygn.akt III AUa 185/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Bożena Szponar – Jarocka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 marca 2018 r. w B.

sprawy z odwołania B. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o rentę rodzinną

na skutek apelacji wnioskodawczyni B. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 grudnia 2016 r. sygn. akt IV U 1377/16

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję z 2 sierpnia 2016 roku i przyznaje B. R. prawo do renty rodzinnej po zmarłym ojcu H. R. od 4 maja 2016 roku na stałe;

II. stwierdza, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska SSA Bożena Szponar – Jarocka

Sygn. akt III AUa 185/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 2 sierpnia 2016 roku, odmówił B. R. prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 4 maja 2016 roku ojcu H. R..

Od powyższej decyzji ubezpieczona złożyła odwołanie domagając się przyznania prawa do wnioskowanego świadczenia. Wskazała, że nie zgadza się z datą powstania niezdolności do pracy ustaloną orzeczeniem komisji lekarskiej ZUS na dzień 30 grudnia 1992 r. Wskazała, że jej choroba powstała w dzieciństwie.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, opierając się o orzeczenie komisji lekarskiej ZUS z dnia 29 lipca 2016 r., która stwierdziła, że wnioskodawczyni jest trwale, całkowicie niezdolna do pracy, ze wskazaniem, iż wymieniona niezdolność powstała od dnia 30 grudnia 1992 r. oraz jest okresowo niezdolna do samodzielnej egzystencji do dnia 31 lipca 2017 r., z zaznaczeniem, że niezdolność ta powstała od 1 maja 2016 r.

Organ rentowy podniósł zatem, że całkowita niezdolność do pracy u wnioskodawczyni nie powstała do ukończenia 16 roku życia, to jest do dnia 13 stycznia 1992 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 22 grudnia 2016 r. oddalił odwołanie.

Sąd ten ustalił, że B. R., ur. (...) złożyła w dniu 10 maja 2016 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O. wniosek o rentę rodzinną po zmarłym w dniu 4 maja 2016 r. ojcu H. R..

Komisja lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 29 lipca 2016 r. oceniła, że ubezpieczona jest trwale, całkowicie niezdolna do pracy, ze wskazaniem, iż wymieniona niezdolność powstała od dnia 30 grudnia 1992 r. oraz jest okresowo niezdolna do samodzielnej egzystencji do dnia 31 lipca 2017 r., z zaznaczeniem, że niezdolność ta powstała od 1 maja 2016 r. W oparciu o powyższe, organ rentowy decyzją z dnia 2 sierpnia 2016 r., zaskarżoną w niniejszej sprawie, odmówił wnioskodawczyni prawa do renty rodzinnej.

B. R. posiada orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności na stałe. Ponadto, orzeczeniem Obwodowej Komisji Lekarskiej do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia ((...)) Nr 3 w G. z dnia 13 czerwca 1991 r. została zaliczona do III grupy inwalidów na trwale, ze wskazaniem, że inwalidztwo istnieje od urodzenia. Następnie orzeczeniem tej samej komisji z dnia 3 grudnia 1991 r. została zaliczona do II grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia na trwale. Analogicznej oceny stanu zdrowia wnioskodawczyni dokonała Wojewódzka Komisja Lekarska do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia w A. z dnia 25 kwietnia 1994 r. Kierując się powyższym, decyzją z dnia 2 października 2003 r. ZUS przyznał B. R. od dnia 1 października 2003 r. prawo do renty socjalnej na stałe.

W celu wyjaśnienia stanu zdrowia wnioskodawczyni i ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy zgromadził dokumentację medyczną skarżącej i dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych z dziedziny psychiatrii i psychologii.

Powołany w sprawie biegły psycholog, po zapoznaniu się z aktami sprawy, dokumentacją lekarską, po zebraniu wywiadu i zbadaniu odwołującej, w opinii z dnia 16 października 2016 r. stwierdził, że poziom funkcjonowania intelektualnego skarżącej mieści się na pograniczu upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym i znacznym. Biegły orzekł też, że odwołująca zmaga się z umiarkowanym upośledzeniem funkcji poznawczych oraz defektem schizofrenicznym. Jest osobą wycofaną z kontaktów społecznych, bierną i zależną, bez zainteresowań i bezczynną. Wymaga nadzoru i pomocy w podstawowych czynnościach samoobsługowych. W ocenie biegłego skarżąca nie jest zdolna do samodzielnego, codziennego funkcjonowania.

Biegły psychiatra w opinii z dnia 29 października 2016 r., po stwierdzeniu u B. R. schizofrenii rezydualnej i upośledzenia na pograniczu stopnia umiarkowanego i znacznego jest obecnie osobą całkowicie niezdolną do pracy i niezdolną do samodzielnej egzystencji od 30 grudnia 1992 r., a wymieniona niezdolność jest trwała. Podkreślił, że z powodu trudności w ustaleniu od kiedy istnieje niezdolność do samodzielnej egzystencji, jako datę jej powstania należało przyjąć datę zgłoszenia wniosku, to jest 1 maja 2016 r. W uzasadnieniu stanowiska biegły argumentował, że choroba psychiczna ujawniła się u skarżącej w 17 roku życia, kiedy zrezygnowała z dalszej nauki z powodu trudności w edukacji. Wówczas trafiła do Szpitala (...) w C., a następnie była wielokrotnie hospitalizowana w Szpitalu (...) w W.. Wskazał, że skarżąca leczy się systematycznie w PZP. Podkreślił, że u opiniowanej doszło do deterioracji intelektualnej - z powodu nałożonej choroby psychicznej na niepełnosprawność intelektualną. Obecnie skarżąca jest całkowicie niezdolna do pracy i niezdolna do samodzielnej egzystencji.

Odwołując się do stanu prawnego Sąd I instancji stwierdził, że decydujące znaczenie dla rozważenia zasadności złożonego odwołania miała ocena stanu zdrowia B. R., a w szczególności ustalenie, czy ubezpieczona stała się całkowicie niezdolna do pracy do dnia 13 stycznia 1992 r., to jest do daty ukończenia 16-tego roku życia, zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej. W tym zakresie Sąd Okręgowy przyjął opinie biegłych sądowych za miarodajny dowód w sprawie. Opinie obu biegłych są rzeczowe, jasne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójną oraz logiczną całość dającą pełny obraz stanu zdrowia wnioskodawczyni .

W ocenie Sądu opinie biegłych zasługują na uwzględnienie. Po pierwsze zostały przeprowadzone po zapoznaniu się z dokumentacją lekarską zgromadzoną w sprawie, jak też po oględzinach sądowo-lekarskich odwołującej. Jednocześnie specjalność biegłych odpowiada dominującym schorzeniom, z którym zmagają się ubezpieczona. Autorzy opinii w przekonaniu Sądu, legitymują się wysoką wiedzą medyczną, doświadczeniem zawodowym oraz znajomością zasad orzeczniczych. Sąd podzielił w pełni wnioski opinii są one bowiem przekonujące i obejmują pełną ocenę stanu zdrowia wnioskodawczyni w zakresie zdiagnozowanych u niej schorzeń o charakterze psychologicznym i psychiatrycznym.

W świetle sporządzonych w sprawie opinii biegłych Sąd I instancji nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji. Biegły psychiatra wprawdzie orzekł, że wnioskodawczyni jest obecnie osobą trwale, całkowicie niezdolną do pracy, jednakże wymieniona niezdolność powstała od 30 grudnia 1992 r., a choroba psychiczna ujawniła się u niej w 17 roku życia, kiedy zrezygnowała z nauki w szkole. Zatem całkowita niezdolność do pracy nie powstała do dnia 13 stycznia 1992 r. W konsekwencji, odwołująca - mimo ewidentnych mankamentów w zakresie stanu zdrowia psychicznego oraz funkcjonowania w sferze psychologicznej - nie spełnia warunków do przyznania renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych co skutkowało oddaleniem odwołania w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w wyroku.

Apelację od powyższego wyroku złożyła B. R.. Skarżąca podnosiła, iż rozpoznane u niej schorzenia istnieją od dzieciństwa. Z tego powodu uczyła się w szkole podstawowej specjalnej. Problemy ze zdrowiem pojawiły się już w pierwszej klasie szkoły podstawowej. Powoływała się na Orzeczenie Komisji Lekarskiej z 25 kwietnia 1994 r., w którym stwierdzono inwalidztwo od dzieciństwa. Wnosiła zatem o zmianę wyroku i przyznanie jej renty rodzinnej po ojcu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było prawo wnioskodawczyni B. R. do renty rodzinnej po zmarłym 4 maja 2016 r. ojcu H. R..

W myśl art. 68 ust.1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej do ukończenia 16 lat, do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia albo bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy do ukończenia 16 lat lub nauki w szkole.

Wnioskodawczyni jako urodzona (...) byłaby uprawniona do renty rodzinnej po ojcu w przypadku wykazania, że stała się całkowicie niezdolną do pracy przed osiągnięciem 16 roku życia tj. przed 13 stycznia 1992 r.

Podkreślić należy, iż w postępowaniu przed organem rentowym (orzeczenie Komisji Lekarskiej z 29 lipca 2016 r.) zostało ustalone, że B. R. jest trwale całkowicie niezdolna do pracy od 30 grudnia 1992 r. Podstawą takiego ustalenia było rozpoznanie u wnioskodawczyni schizofrenii rezydualnej u osoby z upośledzeniem na pograniczu stopnia umiarkowanego i znacznego.

Tak ustalona data powstania całkowitej niezdolności do pracy, którą organ rentowy nie kwestionował, nie dawała jednakże podstawy do przyznania skarżącej prawa do renty rodzinnej, bowiem powstała ona po osiągnięciu 16 roku życia.

Zasadnie zatem, w celu ustalenia daty powstania całkowitej niezdolności do pracy Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy psychiatry i psychologa. Z opinii biegłych, którą Sąd I instancji przyjął za podstawę ustaleń faktycznych wynika, że wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy od 30 grudnia 1992 r. Opinia biegłych nie uwzględniała jednakże oceny stanu zdrowia B. R. wnioskodawczyni z orzeczenia Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia w G. z 3 grudnia 1991 r. (k.21 akt rentowych o rentę socjalną oraz teczka dokumentów orzeczniczo – lekarskich) stwierdzającego, że wnioskodawczyni jest inwalidką drugiej grupy od urodzenia oraz orzeczenia Komisji

Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia w A. z 25 kwietnia 1994 r. potwierdzającego inwalidztwo drugiej grupy od dzieciństwa.

Wymienione orzeczenia Komisji Lekarskich organu rentowego, zostały przez Sąd I instancji pominięte przy ocenie stanu zdrowia skarżącej, a są to dowody istotne o tyle, że stwierdzają całkowitą niezdolność do pracy (ówczesną II grupę inwalidzką) przed uzyskaniem 16 roku życia.

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny uznał za konieczne uzupełnienie postępowania dowodowego dlatego dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłego lekarza psychiatry, aby wypowiedział się czy stopień nasilenia rozpoznanych u wnioskodawczynie schorzeń będący podstawą orzeczeń komisji lekarskich ZUS z 3 grudnia 1991 r. i 25 kwietnia 1994 r. uzasadnia twierdzenie, że całkowita niezdolność do pracy wnioskodawczynie powstała przed 13 stycznia 1992 r.

W przedstawionej Sądowi opinii uzupełniającej biegła z zakresu psychiatrii (k.75) zmieniła dotychczasowe stanowisko i uznała, że B. R. jest całkowicie niezdolna do pracy i niezdolność ta powstała przed ukończeniem 16 roku życia. Co do zmiany daty powstania całkowitej niezdolności do pracy biegła podkreśliła, iż jej wcześniejsza ocena w tym zakresie oparta była na dokumentacji jaką stanowiły karty leczenia szpitalnego (pierwszy pobyt w szpitalu miał miejsce w okresie 30 lipca 1993 – 16 października 1993). Uwzględniając wyniki badań stwierdzonych przed Komisją Lekarską w 1991 r. gdzie rozpoznano upośledzenie umysłowe na pograniczu stopnia lekkiego i umiarkowanego, w ocenie biegłej, uzasadniają twierdzenie, że ten stopień upośledzenia, który nie pozwolił sprostać warunkom zasadniczej szkoły specjalnej (wnioskodawczynie zrezygnowała z nauki na poziomie pierwszej klasy) powoduje, iż B. R. jest osobą upośledzoną umysłowo w stopniu umiarkowanym od dzieciństwa i nie kwalifikuje się do wykonywania jakiejkolwiek pracy. U wnioskodawczynie dość wcześnie ujawniła się też choroba psychiczna (wiek 17 lat), która spowodowała, że z czasem stała się też niezdolną do samodzielnej egzystencji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego uzupełniony materiał dowodowy w zakresie oceny stanu zdrowia skarżącej daje podstawę do przyjęcia, że jest ona trwale całkowicie niezdolna do pracy, a niezdolność ta powstała przed osiągnięciem 16 roku życia. Sąd w całości podzielił opinię uzupełniającą biegłej z zakresu psychiatrii, bowiem opinia ta uwzględnia wyniki badań medycznych określających stan zdrowia wnioskodawczynie przed 16 rokiem życia. Istotne jest to, że organ rentowy orzeczeniami własnych komisji, których nie kwestionował, ustalił jeszcze przed osiągnięciem przez wnioskodawczynię 16 roku życia, że jest ona całkowicie niezdolna do pracy od dzieciństwa. Podkreślić też należy, iż organ rentowy nie kwestionował oceny dokonanej przez biegłego psychiatrę w opinii uzupełniającej.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny ustalił, że B. R. spełnia warunki konieczne do przyznania renty rodzinnej po zmarłym ojcu bowiem jest całkowicie niezdolna do pracy a niezdolność ta powstała przed osiągnięciem 16 roku życia, tj. przed 13 stycznia 1992 r.

Z tych względów zmienił zaskarżony wyrok i decyzję z 2 sierpnia 2016 r. i przyznał wnioskodawczynie rentę rodzinną od daty śmierci jej ojca na stałe (art.386 § 1 kpc).

Na mocy art. 118 ust.1 a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS Sąd stwierdził, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W postępowaniu przed sądem zachodziła konieczność przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych lekarzy w celu oceny stanu zdrowia wnioskodawczynie, przy czym nie bez znaczenia pozostawał fakt, iż chodziło o ustalenie i ocenę schorzeń sprzed wielu lat. Kompleksowa ocena stanu zdrowia wnioskodawczynie i w jej rezultacie ustalenie daty powstania całkowitej niezdolności do pracy możliwym było dopiero po uzyskaniu opinii biegłych lekarzy.

Z tych względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.-

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska SSA Bożena Szponar - Jarocka